

Društveno nevidljivi, nepriznati i necijenjeni. Tko su oni?

Velik broj osoba s invaliditetom treba osobnog asistenta, ali ga ne mogu dobiti, nalaze se na listama čekanja i po nekoliko godina te mnogi od njih nikad ni ne dočekaju da im se dodijeli asistent.

Objavio **Sanja Plješa** - 20.09.2021 u 9:55

Posljednjih godina sve više mladih, ali i onih starijih odlazi na rad u inozemstvo. Je li razlog samo financijske prirode ili su motivi odlaska mnogo dublji, možemo samo pretpostaviti. Država daje poticaje za zapošljavanje mladih, no postoji jedna kategorija ljudi koja je nepravedno zapostavljena, a to su osobe s invaliditetom.

U ciklusu tekstova na temu **Socijalno poduzetništvo-zapošljavanje osoba s invaliditetom** nastojat ćemo ustvrditi kako žive naši sugrađani, a oni su zapravo isti kao i svi ostali, ali zbog određenih zdravstvenih razloga ne mogu raditi sve što bi radili da su potpuno zdravi. No, to ne znači da se ne mogu zaposliti kako bi s jedne strane sebi i svojoj obitelji osigurali egzistenciju, a s druge strane uključili se u društvenu zajednicu.

Mnogi od njih u obavljanju svakodnevnih obveza moraju imati pomoć osobnih asistenata. Važnost **osobnih asistenata** za **osobe s invaliditetom** i potreba za poboljšanjem njihovih uvjeta rada regulirati će se kroz budući **Zakon o osobnoj asistenciji**, jer to donosi i bolju kvalitetu usluge za korisnike.

'Oči i uši' u svijet

Često osobe s invaliditetom (OSI) za svoje osobne asistente ističu kako su oni njihove „oči i uši“ u svijet. Naime, oni im pomažu u svemu što trebaju. Zanimalo nas je kako je reguliran status osobnih asistenata?

Nedavno je **inicijativa Osobni asistenti zajedno** organizirala okrugli stol na temu osobnih asistenata "Osobna asistencija – problemi i perspektive", kao bi se približila javnosti. Tom

je prigodom voditelj UNICARE sektora globalne sindikalne središnjice **UNI Global Union** **Adrian Durtschi** rekao kako podržava sindikalno organiziranje osobnih asistenata u Hrvatskoj. Istaknuo je kako su radni uvjeti, plaće i sigurnosti radnih mjesta u sektoru njege i skrbi bolji u poduzećima u kojima djeluje sindikat te je poručio da bez sindikalnog organiziranja nema napretka.

Nikola Ptić, član organizacijskog tima inicijative Osobni asistenti zajedno je naglasio da je Društvo multiple skleroze Požeško-slavonske županije „pozitivan primjer udruge koja asistentima osigurava punu podršku, no da ima i udruga koje nemaju pozitivan stav prema sindikalnom organiziranju, nisu odgovorni poslodavci, čak prijete i zastrašuju svoje osobne asistente i korisnike zbog članstva u sindikatu ili podrške inicijativi“.

Nema dovoljno osobnih asistenata

Na upit ima li dovoljno osobnih asistenata za osobe s invaliditetom u Hrvatskoj i što bi trebalo učiniti da se poveća njihov broj, Ptić je odgovorio kako je „u Hrvatskoj zaposleno između 1500 do 2000 osobnih asistenata osobama s invaliditetom, no taj broj nikako nije dovoljan za zadovoljavanje stvarnih potreba za uslugom osobne asistencije“.

„Velik broj osoba s invaliditetom treba osobnog asistenta, ali ga ne mogu dobiti i nalaze se na listama čekanja i po nekoliko godina te mnogi od njih nikad ni ne dočekaju da im se dodijeli asistent, što vodi ili njihovoj institucionalizaciji ili sav teret brige ostane na obitelji. Poanta osobne asistencije je upravo omogućiti samostalan život osobama s invaliditetom. Da bi se povećao broj osobnih asistenata, ali i radnih asistenata, videćih pratitelja za slijepe osobe, komunikacijskih posrednika za gluhe i gluho-slijepe osobe, njegovatelja, potrebno je značajno povećati izdvajanja za financiranje ovih usluga, ali i značajno poboljšati radne uvjete i plaće osoba koje obavljaju ove poslove“, istaknuo je.

Kada je riječ o plaći koju dobivaju osobni asistenti dolazimo do problema. Kako je rekao Ptić, „osobni asistenti rade za plaće ispod razine dostojanstva, konkretno za 2.000 kuna za pola radnog vremena, odnosno 4.000 kuna za puno radno vrijeme“.

„Većina asistenata radi na pola radnog vremena, iako bi htjeli raditi puno radno vrijeme, također najčešće rade na određeno, nedostaje im stručne podrške, edukacije, rade težak i odgovoran posao u kojem trebaju biti i njegovatelji, kućni pomoćnici, emocionalna i psihološka podrška svojim korisnicima itd. Sve to ostavlja posljedice na njihovo psiho-fizičko zdravlje, a njihovo zanimanje je društveno nevidljivo, nepriznato i necijenjeno. Sve to trebalo bi promijeniti nabolje, tada bi asistenti dugoročno ostajali u ovom zanimanju, što sada nije slučaj, te bi i kvaliteta usluge za korisnike, osobe s invaliditetom, bila bolja“, naglasio je Ptić.

Foto: s lijeva na desno Nikola Ptić, Marijana Šijan, Kristina Pintar, Zvezdana Bogdanović, Nada Zrinušić, Anka Slonjšak (3)

Financiranje iz dva izvora – EU fondova i lutrijskih prihoda

Osobni asistenti „financiraju isključivo projektno, i to je uzrok mnogih problema s kojima se suočavaju“.

Kako je Ptić istaknuo, usluga osobne asistencije financira se iz dva izvora, putem Europskog socijalnog fonda, tzv. EU projekti, i putem sredstava iz lutrijskih prihoda, tzv. nacionalni projekt.

„Konkretno to izgleda tako da se raspisuju natječaji iz ova dva fonda. Zatim udruge osoba s invaliditetom, ali u zadnje vrijeme i udruge drugačijih profila, npr. sportska društva, apliciraju na ove natječaje i ovisno o tome jesu li prošli na natječajima i koliko im je sredstava odobreno, zapošljavaju osobne asistente za svoje korisnike. Takav način financiranja problematičan je jer nije stabilan, svakih godinu, dvije ili tri udruge moraju iznova prijavljivati projekte i čekati rezultate da vide mogu li i dalje osigurati uslugu osobne asistencije svojim korisnicima, tj. zaposliti ili nastaviti zapošljavati osobne asistente. Asistente i korisnike to dovodi u izuzetno stresnu poziciju da moraju strepiti hoće li i dalje imati uslugu, odnosno zaposlenje“, istaknuo je Ptić.

Dodao je kako se često događa i da nakon isteka projekta asistentima istekne zaposlenje, a novi projekt još nije odobren, pa i po nekoliko mjeseci provedu na zavodu za zapošljavanje čekajući da opet počnu raditi.

Plaće osobnim asistentima su određene pravilima natječaja

Ptić je istaknuo kako se „ne vodi evidencija o stvarnim potrebama za uslugom, niti se u dovoljnoj mjeri provodi kontrola kvalitete izvođenja usluge, a što bi trebali biti parametri za odluku o dodjeli sredstava“.

Kaže kako Udruge koje provode uslugu ne mogu dugoročno planirati njezino pružanje, osuđene su na konstantno prijavljivanje novih projekata bez garancije da će im biti

odobreni, ne mogu niti podići plaće asistenata jer su one također određene pravilima natječaja.

„Takav način financiranja i uopće organiziranja usluge osobne asistencije trebalo bi drastično izmijeniti, što i očekujemo od Zakona o osobnoj asistenciji, čiji bi nacrt, prema najavama iz Ministarstva rada, mirovinskoga sustava, obitelji i socijalne politike, trebao biti izrađen do kraja godine.

Većina sredstava za financiranje usluge trebala bi biti iz proračuna, čime bi se osigurala stabilnost financiranja, plaće osobnim asistentima trebalo bi značajno povećati, a između ostalog i posao osobnog asistenta trebao bi biti zaveden kao zanimanje, uz odgovarajuću edukaciju te prepoznatost i cijenjenost na tržištu rada. Za sve to zalaže se inicijativa Osobni asistenti zajedno, čiji je cilj kroz sindikalno organiziranje osobnih asistenata, uz suradnju s udrugama i korisnicima, izboriti bolje radne uvjete, plaće i dostojanstvo za osobne asistente“, zaključio je Ptić.

Asistenti imaju problem s dobivanjem godišnjeg odmora

No, vratimo se na raspravu na okruglom stolu. Pravobraniteljica za osobe s invaliditetom **Anka Slonjšak** je rekla kako je „iz iskustva vidljivo da bez osobne asistencije nema ostvarivanja prava na neovisno življenje i uključenost u zajednicu, što Hrvatska prema međunarodnim konvencijama ima obavezu osigurati“.

„Mi kao pravobraniteljstvo inzistiramo da pristup treba biti omogućen svakome kome je potreban, prema kriterijima definiranim u odnosu na individualnu potrebu i ovisno o težini invaliditeta, a pružatelji usluga trebaju biti iz javnog i privatnog sektora“, istaknula je Anka Slonjšak.

Govoreći na okruglom stolu o osobnim iskustvima, osobna asistentica **Kristina Pintar** je rekla da posao osobnog asistenta radi već pet godina, a trenutno radi u Društvu distrofičara Zagreb. Istaknula je da puno asistenata ima problem s dobivanjem godišnjeg i kad im treba zamjena, uz niske plaće od 2.000 kn za rad na pola radnog vremena, odnosno nemogućnost zapošljavanja na punu satnicu.

„Neke osobe poput mene su se pronašle u tom poslu, radimo nešto korisno za zajednicu, desna smo ruka korisniku. Zbog svih problema koje smo spomenuli ovo nije posao koji bi netko mogao raditi cijeli život – svi ciljamo na normalnu plaću i puno radno vrijeme. Posao je nesiguran, jer ako udruga ne dobije natječaj osobni asistenti ostaju bez posla, a korisnici bez asistenata“, naglasila je Kristina Pintar.

Također je objasnila da u četiri sata, koliko trenutno odobreno ima većina korisnika, ne uspije obaviti većinu onoga što bi korisnik htio, te da bi o potrebama trebalo odlučivati individualno i da ima i vrlo aktivnih korisnika koji bi trebali i više od osam sati asistencije. Putem video izlaganja u raspravu na okruglom stolu javio se **Davor Komar**, korisnik usluge i dugogodišnji voditelj programa osobne asistencije. Naglasio je da podupire donošenje Zakona o osobnoj asistenciji, jer bi se time reguliralo puno toga – pravo asistenata na godišnji, otpremninu, zaštitu na radu i veća primanja koja su vrlo važna. Istaknuo je da su niske plaće poseban problem za turistički dio Hrvatske, jer su drugi poslovi puno isplativiji pa ljudi radije biraju njih, dok korisnici ostaju bez asistenata.

Mali broj odobrenih sati za osobnog asistenta

„Neki korisnici koji ne mogu gotovo ništa sami, ovisni su o asistentu koji radi samo na četiri sata. Osobni asistent je izrazito kvalitetan projekt koji je spasio mnoge, ali četiri sata je malo. Kad sam se, uz distrofiju mišića, pripremao za operaciju, pokušavao sam dobiti asistenta na osam sati. Iako je bilo viška novaca u programu, zahtjev je odbijen“, rekao je Komar.

Dopredsjednica **Zajednice saveza osoba s invaliditetom Hrvatske** (SOIH) **Marica Mirić** rekla je da se na Zakonu o osobnoj asistenciji aktivno radi i da je „ministarstvo toliku demokraciju omogućilo da smo svi u mogućnosti da kažemo što želimo da bude u Zakonu“. Ona smatra da usluga osobnog asistenta ne smije postati medicinska usluga i da se ne smije izmijeniti perspektiva da asistent postane važniji od korisnika. Također je istaknula da su se oni izborili da se ne kažnjavaju udruge koje ne zapošljavaju asistente na neodređeno nakon tri godine kontinuiranog rada. Pozvala je sve sudionike sustava da se uključe u rasprave i da „svi zajedno uslugu osobne asistencije profiliraju onako kako će najbolje odgovarati korisnicima“.

„Zakon o osobnoj asistenciji će urediti tko može pružati uslugu osobne asistencije, tko može biti pružatelj, asistent, tko su članovi povjerenstva za procjenu, definirat će plaću osobnih asistenata, broj sati sukladno individualnim potrebama itd. Ministarstvo trenutno provodi projekt određivanja metodologije cijene usluga u sustavu zdravstva i skrbi“, zaključili su iz Ministarstva rada, mirovinskog sustava, obitelji i socijalne politike.

Autor: Sanja Plješa, fotografije: udruga Osobni asistenti zajedno

Projekt izrade i objavljivanja serijala tekstova pod naslovom **Socijalno poduzetništvo zapošljavanje osoba s invaliditetom** financijski je podržala Agencija za elektroničke medije

Tockanai.hr koristi kolačiće (Cookies). Daljnjom uporabom web stranice, slažete se sa korištenjem kolačića. [Saznaj više](#)